MÎZAN

(vezn, ölçü ve ahenk)

Vezn kökünden kelimeler Kur'an'da, isim ve fiil olarak 20 küsur yerde geçer. Bunların isim olarak geçenleri 'vezn' ve 'mîzan' sözcükleridir.

Vezn, Kur'an dilinin aşılmamış ustası Isfahanlı Râgıb'ın beyanına göre, "insanın el attığı bütün fiillerle sarf ettiği bütün sözlerde adalete yani denge ve ölçüye riayet etmesidir." (el-Müfredât, vzn mad.)

Kur'an, varlık ve oluşun bütün alanlarında ve tüm boyutlarında veznin egemen olduğunu bildirir ve insandan bu egemen ilke ve olguyu bozmamasını ısrarla ister. Çünkü Kur'an'a göre, insan, evrende ölçü ve ahengi bozan tek varlıktır. İnsan, ölçü ve dengeleri ürettiği iki olumsuzlukla bozuyor: Fesat, zulüm, (bu kavramların ayrıntıları için bk. burada, Fesat ve Zulüm maddeleri)

Vezn, her şeyden önce varlığın yapısında egemendir.

"Güneş ve Ay, hesaba bağlıdır her birinin her şeyi. Çimen/yıldız ve ağaç secde ediyorlar. Ve gök. Yükseltti onu. Ve koydu şaşmaz ölçüyü/dengeyi. Azgınlık etmeyin ölçüde/dengede! Ölçüyü/ahengi titizlikle, adaletle koruyun ve saptırmayın ölçüyü/dengeyi! Ve yerküre. Koydu onu toprakta yaşayacak yaratıklar için. Bir meyve var onda. Ve salkımlarla donatılmış hurma ağaçları. Çimli ve samanlı dâne ve hoş kokulu otlar vardır. Bu böyle iken, Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlıyorsunuz? (Rahman, 5-13)

Bütün bunlar birlikte değerlendirildiğinde insanın şunu diyesi gelir:

Kur'an'ın tanıttığı Allah âdeta varlıktaki ölçü ve ahengin ta kendisidir.